

УДК 338.64

Братюк В.П.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів
Мукачівського державного університету***Мешко В.В.***магістр
Мукачівського державного університету***ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ****REINSURENCE IN UKRAINE****АНОТАЦІЯ**

У статті представлено дослідження ринку перестраховування України, проведено аналіз діяльності страхових компаній у сфері перестраховування, а також проаналізовано законодавче трактування таких визначень, як перестраховування та діяльність ринку перестраховування України. Узагальнено підходи щодо трактування сутності перестраховування. Запропоновано авторське трактування категорії діяльність страхових компаній у сфері перестраховування.

Ключові слова: перестраховування, страховик, страховальник, цесія, ретроцесія, перестраховальні операції.

АННОТАЦИЯ

В статье представлено исследование рынка перестрахования Украины, проведен анализ деятельности страховых компаний в сфере перестрахования, а также проанализированы законодательная трактовка таких определений как перестрахование и деятельность рынка перестрахования Украины. Обобщены подходы к трактовке сущности перестрахования. Предложена авторская трактовка категории деятельность страховых компаний в сфере перестрахования.

Ключевые слова: перестрахования, страховщик, страхователь, цессия, ретроцессия, перестраховочные операции.

ANNOTATION

The paper presents the research of reinsurance Ukraine, the analysis of insurance companies in respect of reinsurance and analyzed the legal interpretation of such definitions as reinsurance and activities reinsurance market of Ukraine. Generalized approaches to the interpretation of the essence of reinsurance. The author interpretation of the category Insurance companies in respect of reinsurance.

Keywords: reinsurance, underwriter, insurer, cession, retrocession, reinsurance operations.

Постановка проблеми. Актуальною проблемою перестраховування є нормативна неврегульованість на законодавчому рівні, недосконале законодавство у страховому секторі.

Мета дослідження – показати основні напрями діяльності перестрахового ринку України та його залежність від світового ринку перестраховування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням перестраховування займалися такі науковці, як М.І. Брагинський, С.В. Дедиков, Д.А. Ждан-Пушкіна, Г.Ф. Шершеневич, В.А. Сухов, А. Чураков, В. Серебровський, К.Ю. Бубнова, А.К. Івлева, Ю.Б. Фогельсон, В.К. Райхер, Т.В. Татаріна, П. Вержбицька, Н.Б. Пацурія, К.Г. Семенова та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вітчизняний страховий ринок має високі про-

дуктивні можливості, але водночас не може задовольнити попит населення у тих страхових послугах, які лежать у пріоритеті людей. На українському ринку страхування існують значні проблеми, які не можуть в повному обсязі розкрити страховий потенціал, зокрема, це недосконале законодавство, система державного контролю за фінансовою надійністю страхових організацій, а також нераціональне використання інвестиційних ресурсів. Також однією із головних причин невдоволення страховальників є те, що страхові компанії зволікають із виплатами страхового відшкодування.

Варто зазначити, що нині вітчизняний ринок страхування не дотягує до страхових ринків європейських країн. На ньому є велика кількість таких страхових організацій, що не мають змоги підтримання конкуренції страхового ринку та не розвивають його, а навпаки, тягнуть його донизу. Діяльність страхових компаній з інвестиційних вкладень також перебуває у дуже скрутному становищі, оскільки ще незавершений розвиток фінансових інструментів і триває швидкий занепад фондового ринку. Нині інвестиційна діяльність страхових компаній – це внесок страхових резервів на депозитні рахунки в банках, що в наших умовах фінансової кризи створює проблему своєчасної сплати страхових виплат [2].

На рисунку 1 відображено механізм передачі ризику у перестраховування.

Із рисунка 1 можемо зробити висновок, що при першому розміщенні ризику страховальником страховику (цеденту) виникає страхування в цілому. При другому розміщенні ризику страховик (цедент) виступає вже у ролі страховальника щодо страховика (церіонера). Цей механізм і буде перестраховуванням, а процес при другому розміщенні ризику називають цесією. Якщо цесіонер передасть якусь частину ризику іншому страховику (ретроцеденту), то при третьому розміщенні ризику виникає ретроцесія. Таким чином, можна сформулювати визначення перестраховування.

Перестраховування – страхування одним страховиком (цедентом, перестраховальником) на визначених договором умовах передача ризику

і виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником іншого страховика (перестраховика) резидента або нерезидента, який має статус страховика або перестраховика, згідно із законодавством країни, в якій він зареєстрований.

Перестраховування може бути пропорційним і непропорційним. Пропорційне перестраховування поділяється:

- квотне – розподіл усіх ризиків, премій, збитків пропорційно відповідно до визначених сторонами часток;

- ексцедент сум – пропорційний розподіл тільки тих ризиків, страхові суми за якими перевищують певну межу, яка є власним утриманням перестраховальника.

До непропорційного перестраховування відносять:

- ексцедент збитку – відшкодування збитку перестраховиком відбувається тільки в разі перевищення збитку межі власного перестраховальника;

- ексцедент збитковості – відшкодування збитку перестраховиком відбувається тільки в разі досягнення перестраховальником певного рівня збитковості.

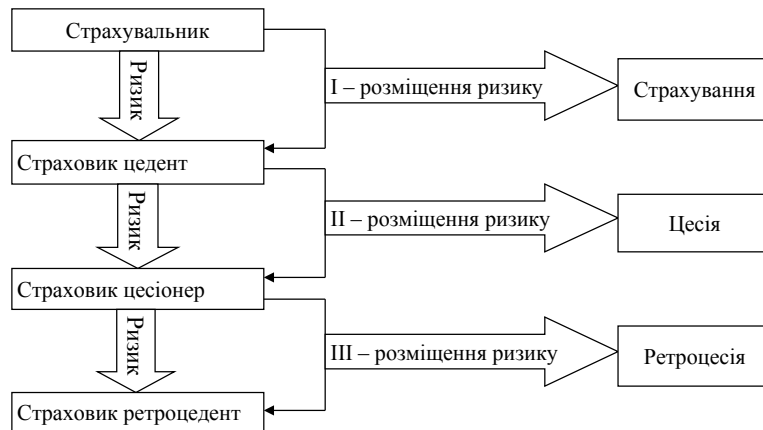

Рис. 1. Механізм передачі ризику у перестраховування

страхових компаній безпосередньо пов'язане з важкою економічною і політичною ситуаціями в країні, як наслідок, страхові компанії не в змозі забезпечити належного відшкодування.

Аналізуючи діяльність перестрахового ринку (табл. 2), можна зробити висновок, що 2014 рік став вкрай невдалий для перестрахового ринку України. Сплати на перестраховування перестраховикам резидентам і нерезидентам у 2014 році помітно зменшилися у порівнянні з аналогічним періодом 2013 року. Але вже у 2015 році ринок перестраховування вдалося оптимізувати і вийти на ті показники, які були у 2013 році, а деякі показники навіть покращити. Виплати, компенсовані перестраховиками-резидентами постійно підвищуються, а перестраховиками нерезидентами у 2014 році дещо зменшилися порівняно із 2013 роком, але вже у 2015 році підвищилися у два рази. Натомість, тенденція виплат, компенсованих перестраховальникам-нерезидентам йде до зниження і прагне до нуля. Звідси можна припустити, що у 2016 році цих виплат взагалі не буде.

Як бачимо з рисунка 1, у структурі вихідного перестраховування за 9 місяців 2015 року найбільшу частку займає страхування майна, страхування фінансових ризиків та страхування вантажів та багажу. Найменшу ж частку займає страхування від нещасних випадків та страхування кредитів.

Таблиця 1
Кількість страхових компаній в Україні [1]

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.2013	Станом на 31.12.2014	Станом на 30.09.2014	Станом на 30.09.2015
Загальна кількість	407	382	389	368
у т. ч. СК non-Life	345	325	331	318
у т. ч. СК Life	62	57	58	50

Як бачимо з таблиці 1, загальна кількість страхових компаній в Україні стрімко зменшується. Так, станом на 31 грудня 2013 року в Україні було 407 страхових компаній, а у аналогічний період 2014 року їх кількість становила вже 382 компанії. Таке різке зменшення

Таблиця 2
Показники діяльності перестрахового ринку за 9 місяців 2013–2015 рр., млн грн [1]

Показники	9 місяців 2013 р.	9 місяців 2014 р.	9 місяців 2015 р.
Сплачено на перестраховування, у тому числі:	6490,2	4499,3	6726,3
-перестраховикам-резидентам	5144	3437,7	4972,4
-перестраховикам-нерезидентам	1346,2	1061,6	1753,9
Виплати, компенсовані перестраховиками, у тому числі:	567	395,2	792,7
-перестраховиками-резидентами	67,1	77,1	96,9
-перестраховиками-нерезидентами	499,9	318,1	695,8
Отримані страхові премії від перестраховальників-нерезидентів	266,4	-5,7	28
Виплати, компенсовані перестраховальникам-нерезидентам	100	6,3	0,7

Таблиця 3
Структура вихідного перестраховання за видами страхування за 9 місяців 2015 року (млн грн)

Показники	Структура вихідного перестраховання
Страхування майна	1347,3
Страх. цив. відпов власн. ТЗ (Зелена карта)	178,5
Страх. фін. ризиків	1416,4
Страх. відпов. перед 3-ми особами	360,7
Страхування кредитів	86,7
Страх. цив. відпов власн. ТЗ (ОСЦПВ)	116,4
Страхов. від нещасних випадків	69,6
Страхов. наземного транспорту (КАСКО)	360,9
Страхов. вантажів та багажу (вантажобагажу)	1554,5
Страх. від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	610,9
Інші види страхування	360,2

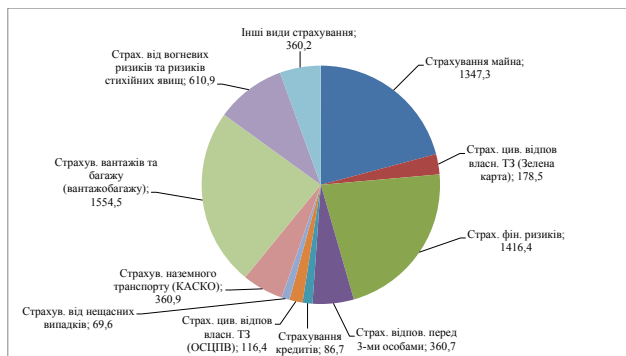

Рис. 1. Структура вихідного перестраховання за видами страхування за 9 місяців 2015 року [1]

Таблиця 4
Частка страхових платежів, яка належить перестраховику-нерезиденту, за 9 місяців 2015 року (млн грн)

Країни	Структура перестраховання ризиків у нерезидентів
Велика Британія	480,1
Німеччина	335,2
Росія	139,3
Швейцарія	168,2
Австрія	83,9
Франція	55,7
Литва	41,0
США	121,0
Чехія	23,5
Польща	141,0
Латвія	21,3
Інші	102,3

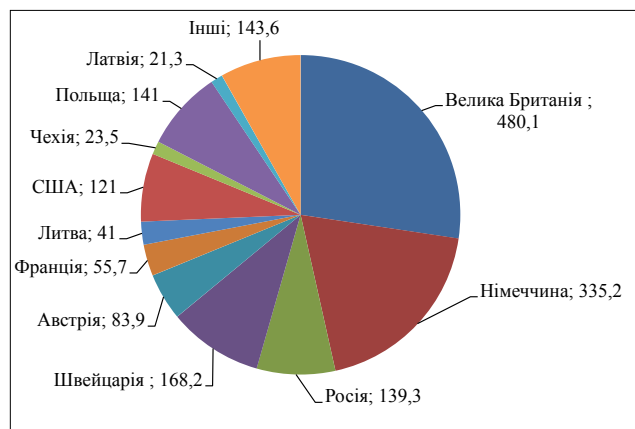

Рис. 2. Структура перестраховання ризиків у нерезидентів за 9 місяців 2015 року [1]

Таблиця 5
Рейтинг страхових компаній за рівнем вихідного перестраховання за 9 місяців 2015 року [3]

Страхові компанії	Вихідне перестраховання 30.09.2015, тис. грн	Питома вага перестраховання, %
Креміль	877346,9	81,82
Аска	346994,2	77,28
Арсенал страхування	230646,5	37,97
PZU Україна	226681,1	42,06
ХДІ Страхування	222739,3	78,00
Уніка	181652,0	23,54
Інгосстрах	147938,8	29,38
Інго Україна	143251,2	24,83
Альянс	136328,0	44,97
Універсальна	70495,3	24,03
Allianz Україна	55154,1	64,14
ТАС СГ	52397,9	11,60
ВУСО	51670,3	31,51
Княжа	40977,2	14,02
УТІСО	37956,8	23,98
Українська страхова група	37477,0	7,90
Провідна	36541,2	6,74
АХА Страхування	30017,0	3,84
Стройполіс	29178,5	65,65
Оранта	18510,5	5,61
Всього	2973953,8	-

З рисунка 2 можна побачити, що найбільшу частку перестраховання ризиків у нерезидентів займає Велика Британія та Німеччина. Також значну долю займає Росія, Швейцарія, Польща та США. Найменшу ж частку займають такі країни, як Латвія, Чехія та Литва. Трохи більшу частку – Франція та Австрія.

Як бачимо з таблиці 5, найбільше в сумі вихідного перестраховання займає страхова компанія Кремінь. За нею, майже у 2 рази відстає страхова компанія Аска. Найменшу ж частку у структурі вихідного перестраховання займають такі страхові компанії, як Оранта, Стройполіс, АХА Страхування та Провідна. Також можна зробити висновок, що такі страхові компанії, як Кремінь, ХДІ Страхування та Аска займаються здебільшого перестрахованням.

Висновки. Отже, зважаючи на все вищесказане, можна зробити висновок, що перестраховання – це гарантія страховика перед страхувальниками, так як він (страховик) передаючи якусь частину ризику іншому страховику забезпечує відшкодування страхувальнику у

разі настання страхового випадку. Шляхами вдосконалення перестрахового ринку в Україні можуть бути зміни в законодавстві, вдосконалення наявних нормативно-правових актів страхування, а також забезпечення таких умов для страховиків, за яких частка страхових платежів, яка належить перестраховику-нерезиденту, здебільшого буде припадати на Україну, а не на інші країни. Якщо цього не зробити, то буде значний відтік капіталу за кордон, що є негативним явищем для вітчизняної економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Статистика страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/files/file00559.pdf>.
2. Про страховий ринок України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://otherreferats.allbest.ru/bank/00122227_0.html.
3. Рейтинг страхових компаній за рівнем вихідного перестраховання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/ratings/nonlife/15/9/9/>.